

→ Stoppen of doorgaan?

De rol van taal bij (IT-)projecten

→ AI-granny

Tekstschrijver wordt prompt-designer

→ Cluedo met taal

Het werk van de forensisch taalkundige

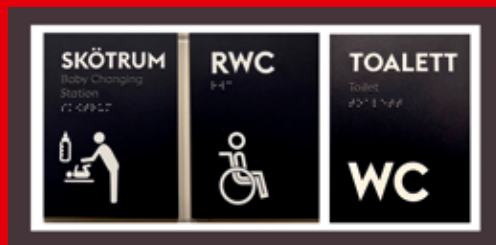
→ Hogenood-communicatie

Waar is de wc?

(On)begrijpelijke overheid

Navigatie bij hoge nood: trends in toilet bordjes

Als tekstprofessional hebben wij een antenne voor gekke woordkeuzes, ambigue typografie, verwarrende zinsconstructies of opvallend beeldgebruik. We signaleren in een oogopslag fascinerende tekstfenomenen. In dit nummer deelt Sigrid van Iersel haar verzameling toiletbordjes.

SIGRID VAN IERSEL

is auteur en storycoach. Ze begeleidt ondernemers naar het vinden, verwoorden en uitdragen van hun verhaal zodat ze hun missie krachtig in de wereld zetten. Ze is ook een verzamelaar van toiletbordjes, uit interesse in vormgeving en kijk op het mensbeeld.

Bij hoge nood wil je over één ding niet twijfelen: de locatie van het dichtstbijzijnde toilet. Pictogrammen dienen in de openbare ruimte als wegwijzers, maar schieten geregeld tekort in helderheid. Zeker in tijden van schuivende opvattingen over genderidentiteit.

Toiletbordjes komen voor in allerlei vormen, kleuren en maten, van minimalistische pictogrammen tot uitbundig versierde bordjes. Elk ontwerp draagt bij aan de sfeer en identiteit van de ruimte waarin het zich bevindt. Dat maakt deze bordjes voor mij zo'n interessant verzamelobject.

Wc-bordjes zijn vaak meer dan eenvoudige aanwijzingen naar het dichtstbijzijnde toilet. Pictogrammen definiëren wat als normaal wordt beschouwd. De pictogrammen laten zien hoe ontwerpers en hun opdrachtgevers naar de wereld kijken. In publieke ruimtes als theaters en stations zijn de bordjes zorgvuldig doordacht en houden rekening met toegankelijkheid en gebruiksgemak. Ze moeten ook steeds vaker genderneutraal zijn, voor ontwerpers vaak nog een hele uitdaging. Toiletbordjes leveren ook boeiende inblikjes in de culturele diversiteit en creatieve expressie. In Scandinavische landen vinden we strakke, gestileerde bordjes die de weg wijzen naar toiletten en ruimten om baby's te verschonen. In Afrikaanse en Latijns-Amerikaanse landen zijn levendige en kleurrijke bordjes te vinden als weer- spiegeling van de lokale cultuur.

Hierbij enkele trends in toiletbordjes:

1. Stereotypen m/v

Een wereldkaart toont niet alleen alle continenten, maar weerspiegelt ook de blik van de kaartenmaker. Op een soortgelijke manier onthullen toiletbordjes hoe ontwerpers naar mensen kijken. Ze portretteren mannen en vrouwen aan de hand van hun accessoires: met snorren en lipstick, verschillende soorten hoofddeksels, vergezeld van paraplu's of handtassen. Ook onthullen de bordjes de visie op hun lichamen: strak versus sierlijk, gekleed in specifieke kleding, in beweging of juist statisch.

2. Veranderende blik op gender

Veel eigenaren van openbare ruimten zijn zich ervan bewust dat de 'm/v-hokjes' niet meer voldoen. Op toiletbordjes zien we steeds vaker een functionele indeling, op basis van zittend of staand plassen. Zo maakten de gestileerde man- en vrouwfiguren in de Kunsthal Rotterdam recent plaats voor bordjes van een zit-wc en een urinoir. Ook zien we meer aanduidingen voor mensen met speciale behoeften, zoals aangepaste toiletten voor miva's (minder-validen) en het verschonen van baby's. Genderindeling maar ook genderneutraliteit zijn gevoelige thema's. Op toiletten zijn steeds vaker hyper-inclusieve bordjes te zien, waarop alle mogelijke menstypes bij elkaar staan. Een kwinkslag, die in allerlei varianten opduikt.

3. Minimaal-minimaler-minimaalst

Al is gender het traditionele uitgangspunt om toiletbezoekers te scheiden, de aanduidingen zijn de afgelopen decennia steeds abstracter geworden. De pictogrammen tonen zwevende hoofden en stijve ledematen in allerlei varianten.

Voor aanhangers van het minimalisme zijn driehoekjes en bolletjes voldoende om mannetjes en vrouwtjes aan te duiden. Het kan trouwens nog simpeler: een driehoekje met de punt naar boven herkennen we als een vrouwelijke aanduiding; de driehoek met de punt naar beneden is het mannetje.

4. Bla of bla-bla-bla

Beelden zeggen meer dan duizend woorden, zo luidt het cliché. Maar soms is tekst nóg handiger om de gebruiker te laten kiezen tussen 'bril omhoog' of 'bril omlaag'. Toch geven ook teksten aanleiding tot verwarring. Als er 'bla' op de toiletdeur staat, weet jij dan of je daar goed zit? En helpt het als op de andere deur bla-bla-bla staat?

5. Helden op maat

Horecagelegenheden, theaters en musea laten graag beeltenissen in eigen stijl ontwerpen, aansluitend bij de sfeer of het concept van de ruimte. Een beproefd middel zijn bekende duo's op wc-deuren: Willem-Alexander & Maxima, het Meisje met de Parel & het zelfportret van Vincent van Gogh of Albert Einstein & Marie Curie.

6. Wc-humor

Dieren, piraten of cowboys: vooral in trendy horecagelegenheden is veel plezier te beleven in de kleinste kamers. Met de creatieve draai aan wc-bordjes leveren ontwerpers een bijdrage aan een positieve en gastvrije sfeer in openbare ruimtes.

Op sommige locaties lijken creatieve uitingen belangrijker dan de functionaliteit. Bezoekers verdwalen regelmatig in toiletruimten met grappig bedoelde aanduidingen, zeker bij toiletten in schaars verlichte benedenverdiepingen.

7. Edele delen zijn zeldzaam

Mannen en vrouwen worden aangeduid met metaforen, zoals schoenen, strikjes en haardracht. We zien zelden de lichaamsonderdelen die het meest onderscheidend zijn: de edele delen. Of hiervoor worden ook metaforen gebruikt, zoals perziken en aubergines.

Ook afbeeldingen van plassende mensen zijn zeldzaam, terwijl het daar toch om draait. Wel zijn er veel bordjes met gekruiste benen, die op een indirecte manier de hoge nood tonen.

Toiletbordjes bevatten dus niet alleen functionele aanwijzingen, maar vormen ook vensters op onze samenleving. Ze laten zien hoe wij denken over gender, humor en metaforen, maar ook over het afbeelden van een alledaagse lichamelijke handeling. Denk daar maar eens over na als je dankzij een vreemd bordje eindelijk het toilet hebt gevonden. ■